

Notulen van de vergadering van de Ministerraad op 19 nov. 1951

*'s Middags te 2 uur aangevangen, Trêveszaal.

Aanwezig: De Minister-President Drees en de Ministers Albrechts, Van den Brink, Joekes, Liefstinck, Mulderije, Peters, Rutten, Staf, Stikker, Teulings, In 't Veld en Wemmers (afwezig is Minister Mansholt).

Tevens zijn aanwezig de Staatssecretarissen Blom (bij de punten 2 t/m 12), Cals (bij de punten 13 t/m 15) en Götzen (1 t/m 12).

Secretaris: J. Middelburg.

Het overlijden van Minister Van Maarseveen

De Minister-President begint de vergadering met een woord over wat allen vervult - het plotseling wegvallen van Minister Van Maarseveen. Spreker geeft uiting aan zijn grote waardering voor de arbeid ten dienste van het Nederlandse Volk, die Mr. Van Maarseveen als Minister in verschillende Kabinetten heeft verricht. De Ministers, die het hebben meegemaakt, weten hoe hij in het vorige Kabinet bij een crisis in het Indonesische beleid bereid was de zwaarwegende verantwoordelijkheid op zich te nemen voor de soevereiniteitsoverdracht van Indonesië. Spreker memoreert voorts hoe intensief Minister Van Maarseveen zich voor de arbeid van zijn Departementen heeft gegeven.

Namens de Ministerraad heeft de Minister-President met Mevrouw Drees vanmorgen in het sterfhuis zijn diepgemeende deelneming betuigd.

De Raad besluit vervolgens de kosten van de begrafenis voor rekening van de Staat te nemen.

- - -

3. Uniezaken

a. *Verzoek om asyl op Nieuw-Guinea* (Zie notulen MR d.d. 12-11-1951, punt 3c.)

Minister *Peters* deelt mede, dat een telegram aan Gouverneur Van Waardenburg is gezonden, dat het bezwaarlijk is aan het verzoek om asyl van enkele Indonesiërs te voldoen, gezien het doel van hun reis nl. het aanknopen van contact met personen buiten dit gebied en het aankopen van munitie. Als uitzetting nodig is zal deze op dezelfde wijze kunnen geschieden als de betrokkenen naar Nieuw-Guinea zijn gekomen. Minister *Stikker* deelt mede, dat Subardjo in een gesprek erop wees, dat het feit van het Nederlandse gezag over Nieuw-Guinea het gevoel van angst in Indonesië levendig houdt, dat van dat gebied uit een aanval zal worden ondernomen.

b. *Commissie voor Uniezaken*

Minister *Peters* heeft een brief ontvangen van Prof. Romme, waarin deze de vraag van het Kamerlid Goedhart overbrengt of de Regering bereid is de 'oral note' van Supomo aan de Commissie voor Uniezaken ter inzage te geven. Spreker is voornemens te antwoorden, dat de Regering het onwenselijk oordeelt in dit stadium deze stukken over de besprekingen met vertegenwoordigers van Indonesië over te leggen aan de Kamercommissie. De Raad verklaart zich hiermede accoord.

c. *Herziening van de Unie en de kwestie Nieuw-Guinea* (Zie notulen MR. d.d. 12 November 1951, punt 3a.)

Minister *Peters* deelt mede, dat een perscommuniqué is uitgegeven, dat een samenvatting was van het memorandum van Sukiman en het antwoord daarop van Nederland. Intussen is bericht ontvangen, dat Sukiman zijn leedwezen erover heeft uitgesproken, dat Nederland zo weinig

rekening heeft gehouden met de politieke spanningen in Indonesië. Voorts is bericht ontvangen, over een gesprek van de HC met Supomo en Darmasetiawan, waaruit de indruk wordt verkregen, dat men enigszins verlegen is met de gevolgen van de nota van Sukiman. Verwijzing van de kwestie omtrent de soevereiniteit over Nieuw-Guinea naar het Uniehof achtte men niet mogelijk. Bij het overleg met de Commissie voor Uniezaken is opnieuw gebleken, dat geen meerderheid voor overdracht van de soevereiniteit aan Indonesië aanwezig is. Met betrekking tot de vraag wat zal moeten worden geantwoord als de Indonesische Regering vraagt de Nieuw-Guineakwestie opnieuw te bespreken, is spreker van oordeel, dat dit bezwaarlijk zal zijn als men vasthoudt aan het standpunt, dat de Nederlandse Regering zich vooraf met de soevereiniteitsoverdracht accoord moet hebben verklaard; anders zal deze vraag nader in overweging kunnen worden genomen. De verschillende mogelijkheden, die er bestaan, zijn reeds in December 1950 besproken. Er zijn aanwijzingen, dat de Indonesische Regering bepaalde plannen terzake heeft. Eenzijdige opzegging van de Unie zal betekenen, dat de verhouding tussen Nederland en Indonesië slechter zal worden. Als Indonesië ook inbreuk maakt op de financieel-economische overeenkomsten zal men dit, zoals de Minister-President reeds heeft gezegd, voor het Internationale Hof van Justitie kunnen brengen. Aangezien dit ernstiger gevolgen voor Indonesië dan voor Nederland kan hebben, lijkt het spreker, dat men dit niet zal doen. De *Minister-President* is van oordeel, dat als Indonesië de Nieuw-Guineakwestie ter sprake wil brengen Nederland dit niet zal kunnen weigeren, ofschoon wij er weinig van verwachten. Spreker is van oordeel, dat er op dit ogenblik nog weinig te beslissen is. Minister *Stikker* is het er mede eens, dat op het ogenblik niets moet worden gedaan; bij de besprekingen in Parijs was Acheson tamelijk non-committal. Hij zou spreker inlichten nadat de kwestie nader onder ogen was gezien. Cochran is eveneens in Parijs, doch spreker heeft hem niet getroffen. Zafrullah Khan heeft een felle reden tegen het kolonialisme uitgesproken, doch heeft daarna spreker medegedeeld, dat dit niet op Nederland sloeg aangezien wij de soevereiniteit over Indonesië hebben overgedragen. Tegen de Indonesiërs heeft hij gezegd, de Nieuw-Guineakwestie niet voor een internationaal forum te brengen. Spreker heeft voorts met Casey gesproken, die, in tegenstelling met berichten in de pers, geen nieuwe voorstellen heeft gedaan. Ook met Subardjo heeft de Minister gesproken. Deze hoopte, dat spoedig verkiezingen in Indonesië zouden worden gehouden, waardoor de Masjumi sterker uit de bus zou komen. Hij had ook met Casey gesproken. Het bleek voorts, dat Subardjo de nota van Sukiman niet kende en dientengevolge de betekenis van het Nederlandse antwoord niet direct begreep. Spreker heeft er tegen gewaarschuwd, dat door de koppeling van het Nieuw-Guineavraagstuk aan de besprekingen over eventuele herziening van de Unie de positie van Supomo zou kunnen worden ondermijnd, aangezien met betrekking tot het Nieuw-Guineavraagstuk thans geen oplossing kan worden bereikt. Subardjo achtte een bespreking toch van belang als ten aanzien van de omzetting van de Unie enig resultaat zou kunnen worden bereikt. Staatssecretaris *Blom* deelt mede, dat bij een gesprek Djumhana er op wees, dat bij de voorgestelde Grondwetsherziening in het nieuwe artikel 212 wordt voorgeschreven, dat vertegenwoordigers van de bevolking van Nieuw-Guinea over de regeling van de rechtstoestand zullen worden geraadpleegd, terwijl in de RTC-overeenkomst over raadpleging van de bevolking in het geheel geen sprake is. De *Minister-President* hoort critiek op dit punt voor het eerst. Raadpleging der bevolking is uiteraard redelijk, maar Indonesië kan inderdaad stellen, dat dit een element is, dat er nieuw ingebracht is, aangezien in de RTC-overeenkomst sprake is over een bepaling van status van Nieuw-Guinea in een jaar, binnen welke termijn een dergelijke raadpleging niet denkbaar is.

Staatssecretaris *Blom* stelt de vraag of het Nederlandse aanbod met betrekking tot de soevereiniteit over Nieuw-Guinea, gedaan bij de Nieuw-Guineaconferentie, als vervallen moet worden beschouwd. De *Minister-President* merkt op, dat voor opdracht van de soevereiniteit aan de Unie geen tweederden meerderheid kan worden verkregen, dat aangaande het betrekken van andere landen bij deze kwestie de meerderheid van de Kamer tegen is, doch dat omtrent de instelling van een Nieuw-Guinearaad de Kamer wellicht niet zo sterk tegen is. Bij de formatie

van dit Kabinet is echter afgesproken, dat ten aanzien van de Nieuw-Guineakwestie niets zal worden beslist zonder dat vooraf de Kamer wordt geraadpleegd. Minister *Peters* merkt op, dat ook buiten de PvdA stemmen zijn opgegaan om het buitenland bij een oplossing van deze kwestie te betrekken. De *Minister-President* verwacht, dat de Indonesiërs er dan Amerika bij zullen willen betrekken, hetgeen voor Nederland niet wenselijk is, aangezien Cochran zich steeds onze tegenstander heeft getoond. Minister *Stikker* wijst op de mogelijkheid, dat de Kamer nog een wijziging in de naam 'Nederlands Nieuw-Guinea' zal brengen.

Minister *Peters* vraagt of de *Minister-President* bereid is ook aan de volgende bespreking met de Commissie voor Uniezaken deel te nemen. De *Minister-President* verklaart zich hiertoe bereid. Spreker wijst tenslotte nog op de mogelijkheid, dat meer dan eenderde van de Kamer zich tegen de Grondwetsherziening uitspreekt voor wat de artikelen over Nieuw-Guinea betreft.

d. *De positie van de Indo-Europeanen*

Minister *Lieftinck* informeert of er nog nadere gegevens zijn omtrent de positie van de Indo-Europeanen. Spreker vreest de mogelijkheid, dat opnieuw vele duizenden in Nederland in kampen zouden moeten worden ondergebracht, die hier te lande toch niet zullen kunnen aarden. De *Minister-President* merkt op, dat in de RAVI aan deze zaak veel aandacht is geschonken. Daar is ook de kwestie onder ogen gezien, dat door lagere Nederlandse ambtenaren in Indonesië niet steeds voldoende werd tegengegaan, dat Indo-Europeanen te gemakkelijk naar Nederland gaan. Spreker informeert hoe een aantal Indo-Europeanen, die zich in Nederland moeilijk zullen aanpassen, toch hierheen komen. Staatssecretaris *Götzen* deelt mede, dat recht op vrije overtocht naar Nederland alleen bestaat voor ambtenaren boven een bepaald salaris. In bepaalde gevallen wordt een voorschot verleend als familie in Nederland behoeftige Indo-Europeanen kan onderhouden. De *Minister-President* is van mening, dat men de overtochtscosten niet moet voorschieten in gevallen, waarin de betrokkenen in wezen in Indonesië geworteld zijn.

Staatssecretaris *Götzen* wijst erop, dat zich herhaaldelijk gevallen voordoen, dat Indo-Europeanen uit de ambtelijke dienst overgaan naar het bedrijfsleven in Indonesië. Spreker vestigt er voorts de aandacht op, dat vele Nederlanders uit Nederland naar Indonesië vertrekken, waardoor de scheepvaartmaatschappijen extra schepen hebben moeten inleggen.

- - -